

sú pracovné vzťahy, postupy spravodlivého fungovania účtovnej jednotky, ľudské práva, životné prostredie či ochrana spotrebiteľa. V súčasnosti je trendom zvyšovanie záujmu o spoločenskú zodpovednosť účtovných jednotiek, a to z mnohých dôvodov. Jedným z nich je napr. fakt, že činnosti mnohých účtovných jednotiek sú predmetom záujmu celej rady rôznych jednotlivcov a skupín. Berú si z nich príklad ako robiť určité veci, ako riešiť problémy, no predovšetkým sa tak stávajú predmetom okamžitého porovnávania s inými účtovnými jednotkami. Ďalším dôvodom je napr. to, že spotrebiteľia, zákazníci, investori či darcovia využívajú prostredníctvom tejto oblasti rôznymi spôsobmi svoj finančný vplyv na účtovnú jednotku.

Základnou charakteristikou spoločensky zodpovedného správania účtovnej jednotky je predovšetkým jej ochota prevziať zodpovednosť za dôsledky jej rozhodnutí a činností na spoločnosť, vrátane životného prostredia. To si vyžaduje transparentné a etické správanie. Nevyhnutnou podmienkou je tiež rešpektovanie úlohy zákona a súladu s právne záväznými povinnosťami. Nad rámec týchto povinností si spoločenská zodpovednosť vyžaduje identifikovanie aj ďalších povinností, ktoré nie sú právne záväzné. Tieto povinnosti môžu vyplývať zo zaužívaných hodnôt, z myslenia a etiky. Dôležitou súčasťou predstavujúcu základnú zásadu spoločenskej zodpovednosti je identifikácia a zapojenie zainteresovaných strán. Tieto zainteresované strany častokrát pomôžu účtovnej jednotke pri rozpoznaní relevantnosti problémov týkajúcich sa aktivít danej účtovnej jednotky.

Spoločenská zodpovednosť účtovných jednotiek zahŕňa princípy správania sa, ktoré sú založené na normách, smerniciach, resp. pravidlách správania, ktoré sú považované za morálne a správne v súvislosti s určitou konkrétnou situáciou. Toto správanie sa realizuje v praxi tak, aby sa zabezpečil základný cieľ sledovaný týmto správaním, ktorým je prispievanie k udržateľnému rozvoju a blahu spoločnosti. Aj napriek faktu, že neexistuje žiadny vyčerpávajúci zoznam princípov spoločenskej zodpovednosti, existuje sedem princípov, ktoré by mali byť v rámci tohto správania aplikované.¹⁷⁰ Ide o:

- *zodpovednosť* – tento princíp stanovuje povinnosť manažmentu zodpovedať sa za riadenie záujmov účtovnej jednotky a povinnosť účtovnej jednotky zodpovedať sa právnym subjektom a rešpektovať zákony a predpisy. Účtovná jednotka by sa mala zodpovedať za:
 - výsledky rozhodnutí a realizovaných činností a za
 - zásadné dopady svojich rozhodnutí a činností na zainteresované strany;
- *transparentnosť* – princíp transparentnosti hovorí o tom, že účtovná jednotka by mala byť transparentná v rozhodnutiach a činnostiach, ktoré majú dopad na ostatných, čo znamená, že účtovná jednotka by mala jasným, vyváženým, pravdivým, rozumným a dostatočným spôsobom zverejniť politiky, rozhodnutia a činnosti, za ktoré zodpovedá, vrátane existujúcich a potenciálnych dopadov na spoločnosť a životné prostredie. Účtovná jednotka by mala byť transparentná:
 - v spôsobe, akým rozhoduje, implementuje a preskúmava práva a povinnosti pre všetky existujúce funkcie v účtovnej jednotke,
 - v štandardoch a kritériách, podľa ktorých účtovná jednotka hodnotí svoju výkonnosť,
 - pri existujúcich, ale aj možných dopadoch svojich rozhodnutí a činností na ostatných a
 - v tom, koho pokladá za svoje zainteresované strany;

¹⁷⁰ Pracovný preklad ISO/CD 26000 – Návod pro společenskou odpovědnost organizací, 2009, str. 14 - 18.

- *etické správanie* – tento princíp stanovuje, že účtovná jednotka by sa mala vždy a za všetkých okolností správať eticky, čo znamená, že správanie účtovnej jednotky by malo byť založené na integrite, čestnosti, spravodlivosti. Účtovná jednotka by mala prijať a aplikovať také pravidlá týkajúce sa etického správania, ktoré sú vhodné vzhľadom k jej cieľom a aktivitám. Každá účtovná jednotka by mala aktívne podporovať etické správanie pomocou nasledujúcich skutočností:
 - podnecovanie a podporovanie zohľadňovania noriem etického správania,
 - stanovenie a zdieľanie noriem etického správania, ktoré sú nevyhnutné pre zamestnancov, predovšetkým pre tých, ktorí majú možnosť významne ovplyvňovať hodnoty, kultúru, stratégiu a samotnú prevádzku danej účtovnej jednotky,
 - minimalizácia konfliktov záujmov v rámci celej účtovnej jednotky,
 - stanovenie preklenujúcich mechanizmov a prvkov riadenia za účelom monitorovania a vynucovania etického správania,
 - určenie nástrojov pre uľahčenie podávania informácií o porušení etických pravidiel,
 - identifikovanie a „ošetrenie“ takých situácií, kde neexistujú miestne zákony a predpisy, prípadne, keď sú tieto zákony a predpisy v rozpore s etickým správaním;
- *zainteresovaná strana* – tento princíp stanovuje, že účtovná jednotka by mala rešpektovať a brať do úvahy záujmy zainteresovaných strán, z čoho vyplýva, že účtovná jednotka by sa nemala obmedzovať len na záujmy vlastníkov, členov, resp. zakladateľov, ale aj na jednotlivcov a skupiny, ktoré sa zaujímajú určitým spôsobom o rozhodnutia a činnosti príslušnej účtovnej jednotky. Za týmto účelom by účtovná jednotka mala:
 - identifikovať zainteresované strany,
 - uviesť si záujmy a potreby týchto zainteresovaných strán, rešpektovať ich a reagovať na ne,
 - brať do úvahy schopnosť zainteresovaných strán kontaktovať účtovnú jednotku a zapojiť sa do jej činnosti,
 - brať do úvahy vzťah záujmov zainteresovaných strán k záujmom účtovnej jednotky, ako aj vzťah zainteresovaných strán k samotnej účtovnej jednotke,
 - zvažovať pohľad zainteresovaných strán na účtovnú jednotku;
- *pravidlo zákonnosti* – tento princíp stanovuje, že účtovná jednotka by mala rešpektovať pravidlá legislatívy, pričom vychádza zo základného predpokladu, že zákony sú v písomnej forme, že sú zverejňované a spravodlivo vymáhané podľa stanovených postupov. S ohľadom na spoločenskú zodpovednosť rešpektovanie tohto princípu znamená, že účtovná jednotka je v súlade so všetkými aplikovateľnými zákonmi a predpismi, z čoho vyplýva, že každá účtovná jednotka by mala uskutočniť také postupy, aby si bola vedomá týchto zákonov a predpisov, aby informovala tých, ktorí sú zodpovední za ich dodržiavanie a aby dohliadla na to, že dodržiavanie v skutočnosti aj sú. Za týmto účelom by účtovná jednotka mala:
 - každú svoju činnosť, ktorú realizuje, dať do súladu s požiadavkami aplikovateľných zákonov a predpisov,
 - zabezpečiť, že jej vzťahy a aktivity fungujú v rámci relevantného právneho rámca,
 - zosúladiť svoju činnosť s vlastnými stanovami, politikami, pravidlami a postupmi a spravodlivo a nestranne ich aj v praxi aplikovať,

- určit' zákonné práva a právne záujmy zainteresovaných strán,
- byť neprestajne informovaná o všetkých svojich právnych povinnostiach,
- pravidelne preskúmať súlad svojich činností so zákonmi a predpismi;
- *medzinárodné normy* – tieto normy predstavujú princípy, očakávania, resp. štandardy správania sa, ktoré sú všeobecne alebo takmer všeobecne uznávané a ktoré sú založené, resp. odvodené od bežného medzinárodného práva, všeobecne uznávaných princíпов tohto práva, prípadne sú odvodené od medzinárodných zmlúv. V súlade s týmito princípmi by účtovná jednotka mala rešpektovať relevantné medzinárodné normy na tých miestach, kde sú dané normy priaznivejšie z hľadiska udržateľného rozvoja a blaha pre spoločnosť, a teda by sa mala:
 - vyhnúť' spoluúčasti na akomkoľvek porušení noriem v situáciách, kedy medzinárodná norma nie je rešpektovaná alebo dodržiavaná štátom,
 - snažiť' rešpektovať' normy aj v tých krajinách, v ktorých nie je medzinárodná norma uznávaná alebo je dokonca v rozpore s národnou legislatívou,
 - v prípade, že realizuje svoju činnosť' vo viacerých krajinách, preskúmať' svoje činnosti vo všetkých týchto krajinách, v ktorých môže nastať' situácia, kedy nie je možné byť' v súlade s národnou legislatívou a zároveň aj v súlade s medzinárodnými normami,
 - používať' dostupné nástroje pre spojenie sa s partnerskými, prípadne aj s inými účtovnými jednotkami za účelom ovplyvnenia autorít smerom k dodržiavaniu medzinárodných noriem;
- *ľudské práva* – tento princíp stanovuje, že účtovná jednotka by mala uznať' dôležitosť' a univerzálnosť' ľudských práv, teda by:
 - mala rešpektovať' práva stanovené vo Všeobecnej deklarácii ľudských práv a slobôd,
 - mala akceptovať', že ide o univerzálne práva, t. z., že tieto práva sú použiteľné vo všetkých krajinách, kultúrach a situáciách,
 - mala rešpektovať' ľudské práva predovšetkým v situáciách, kedy nie sú chránené a vyhnúť' sa tomu, aby z takýchto situácií ťažila a
 - v prípadoch, kedy legislatíva zabezpečujúca ochranu ľudských práv neexistuje, je nepostačujúca, prípadne nie je dodržiavaná, by účtovná jednotka mala realizovať' také opatrenia, ktoré smerujú k ovplyvňovaniu zákonov a predpisov a k ich používaniu spôsobom, aby sa zabezpečil súlad s medzinárodne uznávanými ľudskými právami.

Spoločenská zodpovednosť sa do účtovnej jednotky *implementuje prostredníctvom dvoch základných zásad.*

Prvou zásadou je *uznanie spoločenskej zodpovednosti účtovnou jednotkou.* Táto zásada má dva aspekty, a tým je jednak, že účtovná jednotka by mala porozumieť tomu, aký dopad majú jej rozhodnutia a činnosti na jej okolie a jednak, že účtovná jednotka by mala tiež porozumieť očakávaniám spoločnosti ohľadne zodpovedného správania. Uznanie spoločenskej zodpovednosti teda zahŕňa identifikovanie problémov, ktoré spôsobujú jej rozhodnutia a činnosti a identifikovanie ciest, ako možno tieto problémy „ošetriť“, aby účtovná jednotka prispievala k udržateľnému rozvoju a blahu celej spoločnosti. Efektívnym spôsobom, ako možno identifikovať a následne aj uznať spoločenskú zodpovednosť je, že sa konkrétna účtovná jednotka oboznámi s problémami týkajúcimi sa spoločenskej zodpovednosti v rámci nasledujúcich rozhodujúcich oblastí:¹⁷¹

¹⁷¹ Pracovný preklad ISO/CD 26000 – Návod pro společenskou odpovědnost organizací, 2009, str. 19.

- vedenie účtovnej jednotky,
- ľudské práva,
- praktiky z oblasti pracovných vzťahov,
- životné prostredie,
- postupy spravodlivého fungovania,
- spotrebiteľské otázky,
- občianska angažovanosť a rozvoj komunity.

Tieto oblasti predstavujú pravdepodobné ekonomické, environmentálne a sociálne dopady, ktoré by účtovná jednotka mala zohľadniť, ale samozrejme, že pre konkrétnu účtovnú jednotku nemusia byť relevantné všetky tieto problémy.

Druhou zásadou využívanou na implementáciu spoločenskej zodpovednosti je *identifikácia a zapojenie zainteresovaných strán*. Táto zásada predstavuje efektívnu cestu, ktorou môže účtovná jednotka zvažovať svoju spoločenskú zodpovednosť, pretože slúži na lepšie „ošetrenie“ spoločenskej zodpovednosti. Preto by sa jej účtovné jednotky, ktoré sa snažia o uznanie ich spoločenskej zodpovednosti, nemali vyhýbať.

Záver

Žiadna účtovná jednotka nefunguje iba v rámci svojich ekonomických vzťahov, ale svojimi rozhodnutiami a činnosťami, teda svojim správaním, ovplyvňuje aj svoje široké okolie. Pokiaľ je toto správanie nad rámec etických, zákonných, komerčných a spoločenských očakávaní, ide o spoločensky zodpovedné správanie účtovnej jednotky. To predstavuje dobrovoľný záväzok účtovných jednotiek správať sa v rámci svojho pôsobenia zodpovedne k prostrediu a k spoločnosti, v ktorej fungujú. Zodpovedné správanie im tak prinesie predovšetkým získanie dobrej povesti, odlíšenie od konkurencie a tým aj možné zvyšovanie konkurencieschopnosti v danej oblasti pôsobenia, prispeje k udržateľnému rozvoju, k zdraviu a k blahobytu nielen samotnej účtovnej jednotky, ale aj celej spoločnosti.

Abstrakt

Spoločenská zodpovednosť účtovných jednotiek predstavuje trend, ktorý kladie dôraz na zmenu orientácie účtovných jednotiek z krátkodobých na dlhodobé ciele, z maximálneho na optimálny zisk. Do popredia sa dostáva nový strategický cieľ, a to byť atraktívnym a starostlivým zamestnávateľom, ktorý vytvára tie najlepšie podmienky zabezpečujúce dlhodobú zamestnanosť. Takýmto správaním účtovné jednotky nielenže dosahujú rôznych, predovšetkým nefinančných výhod, ale prispievajú k udržateľnému rozvoju a celkovému zlepšeniu stavu spoločnosti.

Kľúčová slova: spoločenská zodpovednosť, pravidlo zákonnosti, etické správanie

Summary

Social responsibility of accounting entities is a trend that focuses on the reorientation of accounting entities from short to long-term objectives, from the maximum to optimal profit. Comes to the fore a new strategic objective - be attractive and careful employer who creates the best conditions to ensure long-term employment. Thus, the accounting entities will not only achieve of various non-financial benefits, but contribute to sustainable development and overall improvement of the company.

Key words: social responsibility, legal rules, ethical behavior

JEL klasifikácia: M40